ՀՀ ԿԳՄՄՆ

<<ԵՐԵՎԱՆԻ Լ.ԵՌՅԻ ԱՆՎԱՆ Հ. 65 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ>> ՊՈԱԿ

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ՝ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄՆԵՐ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեման՝ Համագործակցային ուսուցման դերը դպրոցում

Մասնակցի անուն, ազգանունը՝ Լուսինե Սավոյան

Դպրոցը՝ Ավշարի միջն. դպրոց

Դասավանդած առարկան՝ Անգլերեն

Ք. Արարատ 2022թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....3
ԳԼՈՒԽ 1.ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.....5
1.1. Համագործակցային ուսուցման էությունը.....5
1.2.Համագործակցային ուսուցման սկզբունքները.....8
ԳԼՈՒԽ 2.ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ.....17
2.1.Համագործակցային ուսուցումը ուսուցիչ և աշակերտ հարաբերություններում.....17
2.2.Համագործակցային դասի պլան ըստ հանրակրթական դպրոցի օտար լեզվի պետական չափորոշչի և առարկայական ծրագրի.....19
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....26
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....28

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը: Օտար լեզվի ուսուցման ընթացքում համագործակցային տեխնոլոգիաները աչքի են ընկնում ժողովրդավարության, հավասարության սկզբունքներով, ուսուցիչ-աշակերտ փոխհարաբերություններում սուբյեկտ-սուբյեկտ հարաբերությունների գերակշռմամբ: Ուսուցիչն ու աշակերտը գտնվում են համագործակցության մեջ, որը հետապնդում է գործունեության ընդհանուր նպատակներ և բովանդակություն:

Այս տեխնոլոգիան ենթադրում է ուսուցումը կազմակերպել փոքր խմբերով: Ուսուցման հիմնական գաղափարը միասին սովորելն է, ոչ թե պարզապես իրար օգնելը, այլ թե՛ սեփական, թե՛ ընկերների հաջողությունները գիտակցելը: Գոյություն ունի համագործակցությամբ ուսուցման կազմակերպման մի քանի եղանակ:

Համագործակցային տեխնոլոգիաներ կիրառումն ուսուցիչներին հնարավորություն է տալիս, ակտիվացնել աշակերտների մտածողությունը, հետաքրքիր քննարկումներ ծավսղել, աշակերտներին ակտիվորեն ներգրավել ուսման գործընթացի մեջ, նպաստել դրական փոփոխությունների ձևավորմանը, աշակերտներին հնարավորություն տայ ծանոթանալու տարբեր կարծիքների հետ, խրախուսել աշակերտների ինքնաարտահայտումը, ապահովել տեղեկատվության մշակումը:

Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիան իր առջև նպատակ է դնում կազմակերպել ուսուցման այնպիսի պայմաններ, որոնց առկայությամբ բոլոր սովորողները ակտիվորեն փոխգործակցում են:

Համագործակցային են այն տեխնոլոգիաները, որոնց կիրառման ժամանակ սովորողը ուսուցանող համակարգում հանդես է գալիս մշտապես փոփոխվող սուբյեկտիվ-օբյեկտիվ հարաբերություններում, պարբերաբար դառնալով նրա ինքնավար ակտիվ տարրը:

Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիաների հիմնական էությունը անհատական մոտեցումն է (միջանձնային համագործակցությունը),

անպայմանորեն հաջողության հասնելու պահանջի կարևորությունը՝ որպես երեխաների զարգացման գլխավոր պայման, սխալների կանխարգելումը և ոչ թե աշխատանքը արդեն իսկ կատարած սխալների փորձի հիման վրա, տարբերակվածությունը, այսինքն՝ առաջադրանքների մատչելիությունը յուրաքանչյուրին և այլն:

Աշխատանքի նպատակը և խնդիրները: Աշխատանքի նպատակն է ուսումնասիրել և ներկայացնել համագործակցային ուսուցման դերը դպրոցում:

Աշխատանքի խնդիրներն են ներկայացնել՝

- համագործակցային ուսուցման էությունը,
- համագործակցային ուսուցման սկզբունքները,
- համագործակցային ուսուցումը ուսուցիչ և աշակերտ հարաբերություններում,
- համագործակցային դասի պլան ըստ հանրակրթական դպրոցի օտար լեզվի պետական չափորոշչի և առարկայական ծրագրի:

Աշխատանքի մեթոդական և տեղեկատվական հիմքերը: Աշխատանքում առաջադրված խնդիրների լուծման համար մեթոդական հիմք են ծառայել մի շարք հեղինակների կողմից իրականացված հետազոտությունները, հրապարակված գիտական աշխատությունները և դրանցում ներկայացված տեսակետները:

Աշխատանքի կառուցվածքը և ծավալը: Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երկու գլխից, եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից:

Աշխատանքային տեքստը կազմում է 25 տպագրական էջ:

ԳԼՈՒԽ 1.ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ

1.1 Համագործակցային ուսուցման էությունը

Համագործակցային ուսուցումը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Համագործակցային ուսուցման կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական աջակցող փոխկախվածության ապահովումը:

Համագործակցային ուսուցման տարրերը ըստ Ջոնսոնների հինգն են՝

1. Դրական փոխկախվածություն: Խմբում ձևավորվում է միմյանց օգնելու, խրախուսելու, աջակցելու մթնոլորտ: Սովորողի ջանքերն ուղղվում են ընդհանուր նպատակին համատեղ հասնելուն: Այն նպաստում է հանդուրժողականության և վստահության ձևավորմանը: Քննարկումներն ու ձգտումներն օգնում են խմբի անդամների փոխհարաբերություններին:
2. Դեմ առ դեմ, խթանող փոխազդեցություն: Խմբի անդամները համգործակցում են, փոխանակում են տեղեկություններ, կարծիքներ և ռեսուրսներ, մշակում և վերլուծում են տեղեկությունը, ապահովում են հետադարձ կապ, քաջալերում և աջակցում են միմյանց՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար:
3. Անհատական հաշվետվություն և պատասխանատվություն: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ պատրաստ է պատասխանելու և մտքեր փոխանակելու, կրում է պատասխանատվություն ուսուցման արդյունքների համար, խմբի մաս է, գաղափարներով և մտքերով կիսվում է մյուս անդամների հետ, պատրաստ է ներկայացնելու խմբի աշխատանքի արդյունքը:
4. Սոցիալական հմտություններ: Խմբի անդամների միջև ձևավորվում են վարքագծային նորմեր՝ անաղմուկ աշխատանք, ներկայություն մինչև աշխատանքի ավարտը, խոսողին հետևելը, առաջադրանքը կատարելիս ներդում ունենալը:

5. Խմբային գործընթաց: Խմբի անդամների հոջողությունների, փոխհարաբերությունների, համագործակցության բարելավման հետ կապված խնդիրների քննարկման փուլ է: Դրանք զարգացնում են սոցիալական հմտությունները, ապահովում են խմբի անդամների գործողությունների և մասնակցության հետադարձ կապը:

Հետագայում այդ տարրերին Պասի Սալբերգի կողմից ավելացվեց փոխներգործուն/ինտերակտիվ առաջադրանքը որպես համագործակցային ուսուցման 6-րդ տարր: Նրա կարևոր չափանիշը այն է, որ խմբի անդամները հեշտությամբ մասնակցեն առաջադրանքի կատարմանը:

Համագործակցային ուսուցման ֆորմալ խմբերը փոքր են՝ 2-4 անդամ: Հանձնարարականների ռազմավարությունը հետևյալն է՝

1. խմբերը ձևակերպում են առաջադրանքը, լուծում այն և պատրաստվում ներկայացնել,
2. պատահականորեն ընտրված խմբի անդամը ներկայացնում է խմբի աշխատանքի արդյունքը,
3. բոլոր անդամները քննարկում են բոլոր լուծումները, տալիս հարցեր,
4. յուրաքանչյուր խումբ պատրաստում և ներկայացնում է աշխատանքի հաշվետվություն:

Համագործակցային ուսուցման ոչ ֆորմալ խմբերը ժամանակավոր գործող խմբեր են, որոնք օգտագործվում են դասախոսության, դիդակտիկ նյութերի ցուցադրման, ֆիլմ դիտելու ժամանակ սովորողների ուշադրությունը ուսուցանվող նյութի վրա կենտրոնացնելու, ուսուցման ընթացքում օգտոգործվող նյութերը նախապատրաստելու համար:

Համագործակցային հենակետային խմբերը կայուն անդամներով երկարաժամկետ խմբեր են, որոնց աշխատանքը տևում է ողջ դասընթացի, ծրագրի շրջանակներում: Խմբի անդամները միմյանց օգնում են, աջակցում, խրախուսում՝ նպաստելով առաջադրանքի կատարմանն ու գիտելիքների ձեռքբերմանը:

Դրանք մշտական են և ապահովում են երկարաժամկետ, գործընկերային փոխհարաբերություններ:

Համագործակցային ուսուցման մեթոդներն են՝

1. Աշակերտների թիմային առաջադիմություն,
2. Խճանկար,

3. Շրջագայություն պատկերասրահում,
4. Երեք բանալի և մեկ կողպեք,
5. Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանք։

Աշակերտների թիմային առաջադիմության մեթոդ: Համագործակցային ուսուցման այս մեթոդը մշակվել է Ջոն Հոփկինսի համալսարանի պրոֆեսոր Ռոբերտ Սլավինի կողմից։

Այս մեթոդը խթանում է աշակերտների ուսումնառությունը։ Այստեղ էական է այն հանգամանքը, որ գնահատվում է աշակերտների առաջընթացը։

Այս մեթոդը լուրջ խթան է ցածր առաջադիմությամբ աշակերտների համար, քանի որ նույնիսկ չնչին առաջընթացի պարագայում նրանք կարող են ներդրում ունենալ թիմի արդյունքում։

Իսկ միջին ու բարձր առաջադիմությամբ աշակերտները պետք է մի կողմից՝ օգնեն իրենց դասընկերներին, մյուս կողմից՝ կարողանան պահպանել ու բարելավել իրենց նախորդ ցուցանիշները։

Այս մեթոդի առավելություններից մեկն էլ այն է, որ հնարավորություն է տրվում գնահատելու և՛ առանձին աշակերտների, և՛ խմբերին։

Խճանկար (Ջիգսո, Jigsaw): Խճանկարը համագործակցային ուսուցման մեթոդ է։ Այն մշակվել և փորձարկվել է Տեխասի A&M համալսարանում՝ Էլիոթ Արոնսոնի և նրա գործընկերների կողմից, այնուհետև լրամշակվել է Սլավինի և վերջինիս գործընկերների կողմից։ Խճանկար փուլերն են.

1. նյութի ուսումնասիրություն և տեղեկատվության հավաքում,
2. աշխատանք փորձագիտական խմբում,
3. աշխատանք ուսումնական խմբում,
4. ավարտական աշխատանք,
5. ամփոփում։

Շրջագայություն պատկերասրահում: Սա «Խճանկար» մեթոդի տարատեսակ է, որի նպատակն է փոխանակել տեղեկություններ, մշակել գաղափարներ և կատարել անդրադարձ, ինչպես նաև զարգացնել լսելու, ինքնուրույն աշխատելու, քննադատաբար և ստեղծագործաբար մտածելու, ցածրաձայն խոսելու, աշխատանքի արդյունքը ներկայացնելու հմտություններ։

Երեք բանալի և մեկ կողպեք: Աշխատանքը կարելի է կատարել զույգերով կամ խմբով։ Այս մեթոդը կարելի է կիրառել այնպիսի դասերի իմաստի ընկալման

փուլում, որոնք բավականին ծավալուն են, նույն նյութին կամ երևույթին վերաբերող մի շարք բնորոշ հատկանիշներ կան։

Այս մեթոդով աշխատելիս աշակերտների մեջ ձևավորվում է ընտրություն կատարելու, գլխավորը երկրորդականից տարբերելու հմտություն, ինչպես նաև համագործակցելու, իր ընտրությունը հիմնավորելու կարողություն։

Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանք: Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանքի մեթոդը կարող է կիրառվել ինչպես դասի խթանման փուլում, այնպես էլ կշռադատման՝ ելնելով դասի նպատակից և թեմայից։

Ընտրում ենք թեման և առաջարկում հինգ րոպեի ընթացքում ազատորեն շարադրել իրենց մտքերը, որից հետո դադարեցնում են աշխատանքը և ունկնդրում մի քանիսի գրած շարադրանք։

1.2 Համագործակցային ուսուցման սկզբունքները

Համագործակցային տեխնոլոգիաները աչքի են ընկնում ժողովրդավարության, հավասարության սկզբունքներով, ուսուցիչ-աշակերտ փոխհարաբերություններում սուբյեկտ-սուբյեկտ հարաբերությունների գերակշռմամբ։ Ուսուցիչն ու աշակերտը գտնվում են համագործակցության մեջ, որը հետապնդում է գործունեության ընդհանուր նպատակներ և բովանդակություն[1]։

Այս տեխնոլոգիան ենթադրում է ուսուցումը կազմակերպել փոքր խմբերով։ Ուսուցման հիմնական գաղափարը միասին սովորելն է, ոչ թե պարզապես իրար օգնելը, այլ թե՛ սեփական, թե՛ ընկերների հաջողությունները գիտակցելը։ Գոյություն ունի համագործակցությամբ ուսուցման կազմակերպման մի քանի եղանակ։

Ուսուցումը թիմում: Առաջադրվում է խմբային նպատակ։ Հաջողության կարելի է հասնել միայն թիմի բոլոր անդամների անընդհատ փոխհարաբերության շնորհիվ, երբ բոլորը աշխատում են թեմայի, հիմնախնդրի կամ հարցի լուծման վրա։

[1] В. П. Беспалько, Педагогика и прогрессивные технологии обучения, М., 1995, էջ՝ 47-49։

Խնդիրն այն է, որ որ թիմի յուրաքանչյուր անդամ պիտի տիրապետի հարկավոր ու անհրաժեշտ գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների, ընդ որում ամբողջ թիմը տեղյակ է յուրաքանչյուրի ձեռքբերումներին:

Խմբային գործունեության գնահատականը կախված է աշխատանքի ձևերից և դիդակտիկական նպատակներից:

Բոլոր խմբերի՝ առաջադրանքը կատարելուց հետո, ուսուցիչը առաջադրում է ստուգիչ թեսթ՝ նոր նյուրի յուրացման աստիճանը պարզելու համար: Թեսթի պահանջները մասնակիցները կատարում են ինքնուրույն: Երբ խմբերը վերջացնում են աշխատանքը, գնահատվում է յուրաքանչյուրի կատարածը, իսկ ամբողջ խումբը ստանում է մեկ գնահատական: Սա նպատակ ունի խթանելու ընկերոջը օգնելու պատրաստակամությունը:

«Սղոց»: Մասնակիցները բաժանվում են 4-6 հոգուց կազմված խմբերի: Ուսումնական նյութը բաժանվում է մասերի: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ կատարում է աշխատանքի իր բաժինը:

Այնուհետև մասնակիցները, որոնք ուսումնասիրում են միևնույն նյութը և գտնվում են տարբեր խմբերում, հանդիպում են և քննարկում իրենց յուրացրած ինֆորմացիան որպես փորձագետներ: Տեղի է ունենում, այսպես կոչված, փորձագետների հանդիպում: Այնուհետև նրանք վերադառնում են իրենց խմբերը և սավորեցնում խմբի մյուս անդամներին այն նորը, որի մասին տեղեկացել են իրենք: Խմբի բոլոր անդամները իրենց հերթին տեղեկություններ են հաղորդում առաջադրանքի իրենց բաժնի վերաբերյալ (ինչպես սղոցի ատամները)[2]:

Քանի որ ուսումնական նյութը յուրացնելու միակ ճանապարհը իր խմբի անդամներին ուշադիր լսելն ու տետրում գրառումներ կատարելն է, ուսուցիչի կողմից այլևս կողմնակի ոչ մի ներգործության կարիք չկա:

Մասնակիցները շահագրգռված են, որ իրենց ընկերները բարեխղճորեն կատարեն առաջադրանքները, որովհետև յուրաքանչյուրի պատրաստվածությունը ազդում է խմբի ընդհանուր գնահատականի վրա:

Վերջնական փուլում ուսուցիչը կարող է խնդրել խմբի ցանկացած անդամի՝ պատասխանելու ցանկացած հարցի, որ վերաբերում է ուսումնասիրված, յուրացված նյութին:

---

[2] М.В. Кларин, Педагогическая технология в учебном процессе, Анализ зарубежного опыта, М.: Народное образование, 1998, 146:

Սովորում ենք միասին: Դասարանը բաժանվում է հավասար մակարդակների խմբերի՝ բաղկացած 3-5 մասնակիցներից: Յուրաքանչյուր խումբը ստանում է մեկական առաջադրանք, որը կազմում է մի մեծ թեմայի կամ նյութի բաղկացուցիչ մասը[3]:

Առանձին խմբերի և ամբողջ դասարանի ընդհանուր աշխատանքի արդյունքում յուրացվում է ամբողջական նյութը: Խմբի ներսում մասնակիցներն իրենք են որոշում յուրաքանչյուրի դերը ընդհանուր առաջադրանքը կատարելու համար: Խումբը լուծելու է երկու խնդիրներ՝ ստեղծագործական-իմացական նպատակի հասնելու ձգտում և համատեղ գործունեության կազմակերպում ու հաղորդակցման որոշակի մշակույթի ձևավորում:

Խումբը մրցանակներ է ստանում՝ կախված յուրաքանչյուր աշակերտի հաջողության աստիճանից: Փոքր խմբերով աշխատանքի կազմակերպման հիմնական գաղափարը, որը բնորոշ է վերը նշված բոլոր տեխնոլոգիաներին, նպատակների և խնդիրների ընդհանրությունն է, անհատական պատասխանատվության առկայությունը և հավասար հնարավորությունների ստեղծումը՝ հաջողության հասնելու համար:

Այն ուսուցչին, որը փորձում է իրագործել համագործակցության տեխնոլոգիաները, հարկավոր է[4].

1) ճիշտ տեղաբաշխել դասարանում երեխաների տեղերը, այնպես, որ նպաստավոր և հարմար պայմաններ ստեղծվեն զույգերով կամ փոքր խմբերով աշխատելու համար,
2) կարողանալ դասարանը բաժանել խմբերի՝ հնարավորություններ ընձեռելով յուրաքանչյուրին՝ ինքնուրույնաբար որոշելու իր կատարելիք դերն ու աշխատանքը,
3) աշակերտին ընկերոջ հետ քննարկման և աշխատանքները փոխադարձաբար ստուգելու հնարավորություն տալ նախքան ստուգողական առաջադրանքի կամ թեստի վերջնական ամփոփումը,
4) հենց դասի սկզբից և խմբային աշխատանքից առաջ հստակորեն ձևակերպել առաջադրանքի նպատակը,

[3] П. Ф. Каптерев, Педагогический процесс, М., 1989, էջ՝ 175:
[4] Б. Т. Лихачев, Педагогика, М., 1996, էջ՝ 298-299:

5) աշխատանքի ամբողջ ընթացքում հետևել բոլոր մասնակիցների ակտիվությանը և օգնություն ցուցաբերել այն խմբին, որը զգում է դրա կարիքը:

Դպրոցի արդյունավետությանը նպաստող գործոններից մասնագիտական գրականության մեջ ամենից հաճախ նշվում են հետևյալները, դպրոցի միասնական հայեցակարգը, մասնակցություն դպրոցում որոշումների կայացմանը, դպրոցում ստեղծված գրական միջավայրը, դպրոցի անօրենի՝ որպես աջակցի դերը, ուսուցչի՝ որպես ներգրողի դերը, աշակերտի՝ որպես մասնակցի դերը, փոխգործուն փոխհարաբերություններ:

Փորձը ցույց է տալիս, որ ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաներն «աշխատում են» միայն ճիշտ մտածված ու կազմակերպված համագործակցության դեպքում: Մասնագիտական մանկավարժական հաղորդակցումը ուսուցչի և աշակերտի մի փոխներգործոն համակարգ է, որի նպատակն է տեղեկատվության փոխանակումը, անհատի ճանաչումը և դաստիարակչական ազդեցության կազմակերպումը: Ըստ այդմ էլ տարբերակում են հաղորդակցման երեք հիմնական գործառույթներ.

1) հաղորդակցական, որը ենթադրում է տեղեկությունների փոխանակում,
2) ընկալման, որը ենթադրում է փոխադարձ ճանաչում,
3) փոխգործուն, որը ենթադրում է համատեղ գործունեության կազմակերպում և իրականացում:

Համագործակցային տեխնոլոգիաներ կիրառումն ուսուցիչներին հնարավորություն է տալիս, ակտիվացնել աշակերտների մտածողությունը, հետաքրքիր քննարկումներ ծավսղել, աշակերտներին ակտիվորեն ներգրավել ուսման գործընթացի մեջ, նպաստել դրական փոփոխությունների ձևավորմանը, աշակերտներին հնարավորություն տայ ծանոթանալու տարբեր կարծիքների հետ, խրախուսել աշակերտների ինքնարտահայտումը, ապահովել տեղեկատվության մշակումը:

Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիաները ուսուցման այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Ուսուցման փոխներգործուն մեթոդների կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական աջակցող փոխկախվածության ապահովումը:

Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիան իր առջև նպատակ է դնում կազմակերպել ուսուցման այնպիսի պայմաններ, որոնց առկայությամբ բոլոր սովորողները ակտիվորեն փոխգործակցում են:

Համագործակցային տեխնոլոգիաներով ուսուցման կազմակերպումը ենթադրում է կենսական իրավիճակների մոդելավորում, դերային խաղերի օգտագործում, հարցերի և խնդիրների ընդհանրացնող հետևություն հանգամանքների և իրավիճակների վերլուծության հիման վրա, տեղեկատվական հոսքերի ներթափանցում գիտակցության մեջ, որը դրդում է ակտիվ գործունեության: Այդ իսկ պատճառով դասի կառուցվածքի մեջ ներառվում են ուսուցման փոխներգործուն մոդելի միայն տարրեր՝ ինտերակտիվ տեխնոլոգիաներ, այսինքն՝ կոնկրետ ձևեր և մեթոդներ, որոնք թույլ են տալիս դարձնել դասն անսովոր և ավելի հագեցած ու հետաքրքիր: Չնայած կարելի է անցկացնել ամբողջապես ինտերակտիվ դասեր:

Համագործակցային են այն տեխնոլոգիաները, որոնց կիրառման ժամանակ սովորողը ուսուցանող համակարգում հանդես է գալիս մշտապես փոփոխվող սուբյեկտիվ-օբյեկտիվ հարաբերություններում, պարբերաբար դառնալով նրա ինքնավար ակտիվ տարրը:

Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիաների հիմնական էությունը անհատական մոտեցումն է (միջանձնային համագործակցությունը), անպայմանորեն հաջողության հասնելու պահանջի կարևորությունը՝ որպես երեխաների զարգացման գլխավոր պայման, սխալների կանխարգելումը և ոչ թե աշխատանքը արդեն իսկ կատարած սխալների փորձի հիման վրա, տարբերակվածությունը, այսինքն՝ առաջադրանքների մատչելիությունը յուրաքանչյուրին և այլն:

Ուսուցման գործընթացը պահանջում է տարբեր մեթոդների բազմակողմանի ապահովում[5]:

Այդպիսի մեթոդների թվին են պատկանում համագործակցային մեթոդները, որտեղ ուսուցիչն ու աշակերտը ուսուցման գործընթացի սուբյեկտներ են:

Այս ուսուցումը կազմակերպման հատուկ ձև է, որոնցում բացառված է, որ աշակերտը չմասնակցի կոլեկտիվ, փոխլրացնող, ուսումնական գործընթացի բոլոր մասնակիցների ճանաչողությանը[6]:

---

[5] Յու. Ամիրջանյան, Ա. Սահակյան, Մանկավարժություն, Երևան, 2005, էջ՝ 241-244:
[6] Լ. Վ. Մանկավարժության ընդհանուր հիմունքներ, Երևան, 2005, էջ՝ 51:

Փոխներգործուն ուսուցման գլխավոր նպատակն է ուսումնական գործընթացը կազմակերպել այնպես, որ բոլոր սովորողները փորձնականորեն հայտնվեն տվյալ գործընթացում:

Ուսումնական գործընթացը պետք է իրականացվի համակարգված և համատեղ: Տվյալ ուսուցումն առավել արդյունավետ կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է կիրառել հետևյալ տեխնոլոգիաները.

- **Զույգերով աշխատանք.** Ուսուցիչը պետք է մշակի նոր մեթոդներ զույգերով աշխատանքը կազմակերպելու համար, որտեղ աշակերտները պետք է սովորեն ինքնուրույն հարցեր տալ միմյանց և պատասխանել «հակառակորդի» հարցերին:
- **Կարուսել.** Սովորողներին շատ է դուր գալիս փոխներգործուն տեխնոլոգիայի այս տեսակը, երբ դասարանում ձևավորվում են երկու՝ ներքին և արտաքին օղակներ: Այդ ձևով նրանք հասցնում են հաշված րոպեների ընթացքում խոսել մի քանի թեմաների մասին՝ փորձելով զրուցակցին ապացուցել պատասխանի ճիշտ տարբերակը:
- **Ակվարիում.** Այս տեխնոլոգիայի իմաստն այն է, որ մի քանի աշակերտներ իրավիճակը խաղարկում են շրջանաձև, իսկ մյուսները, հետևելով իրավիճակին, կատարում են արդյունքների վերլուծություն:
- **Առաջադրանքների ծառ.** Այս տեխնոլոգիայի էությունը հետևյալն է՝ դասարանը բաժանվում է երեք կամ չորս խմբերի: Խմբերն ունեն հավասար քանակությամբ աշակերտներ: Յուրաքանչյուր խումբ քննարկում է հարցը և գրառումներ կատարում «իր ծառի» վրա, հետո խմբերը, տեղափոխվելով «հարևան ծառ», ներկայացնում են իրենց կարծիքները:

Ուսուցման գործընթացն ընթանում է բոլոր աշակերտների մշտական փոխադարձ ակտիվության պայմաններում, որի շնորհիվ բարձրանում են ուսուցման բոլոր տեսակի գործընթացների արդյունավետությունը և պատրաստվող կադրերի որակը[7]:

Դպրոցի արդյունավետությանը նպաստող գործոններից մասնագիտական գրականության մեջ ամենից հաճախ նշվում են հետևյալները, դպրոցի միասնական հայեցակարգը, մասնակցություն դպրոցում որոշումների կայացմանը, դպրոցում ստեղծված գրական միջավայրը, դպրոցի անօրենի՝ որպես աջակցի դերը, ուսուցչի՝

[7] В. П. Беспалько, Педагогика и прогрессивные технологии обучения, М., 1995, էջ՝ 125-127:

որպես ներգրողի դերը, աշակերտի՝ որպես մասնակցի դերը, փոխգործուն փոխհարաբերություններ[8]:

Փորձը ցույց է տալիս, որ ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաներն «աշխատում են» միայն ճիշտ մտածված ու կազմակերպված համագործակցության դեպքում:

Մասնագիտական մանկավարժական հաղորդակցումը ուսուցչի և աշակերտի մի փոխներգործոն համակարգ է, որի նպատակն է տեղեկատվության փոխանակումը, անհատի ճանաչումը և դաստիարակչական ազդեցության կազմակերպումը: Ըստ այդմ էլ տարբերակում են հաղորդակցման երեք հիմնական գործառույթներ.

1. հաղորդակցական, որը ենթադրում է տեղեկությունների փոխանակում,
2. ընկալման, որը ենթադրում է փոխադարձ ճանաչում,
3. փոխգործուն, որը ենթադրում է համատեղ գործունեության կազմակերպում և իրականացում:

Համագործակցային մեթոդի կիրառումն ուսուցիչներին հնարավորություն է տալիս, ակտիվացնել աշակերտների մտածողությունը, հետաքրքիր քննարկումներ ծավսղել, աշակերտներին ակտիվորեն ներգրավել ուսման գործընթացի մեջ, նպաստել դրական փոփոխությունների ձևավորմանը, աշակերտներին հնարավորություն տայ ծանոթանալու տարբեր կարծիքների հետ, խրախուսել աշակերտների ինքնաարտահայտումը, ապահովել տեղեկատվության մշակումը:

Ուսուցման համագործակցային մեթոդները ուսուցման այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է:

Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Ուսուցման համագործակցային մեթոդների կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական աջակցող փոխկախվածության ապահովումը:

Ուսուցման փոխներգործուն մեթոդն իր առջև նպատակ է դնում կազմակերպել ուսուցման այնպիսի պայմաններ, որոնց առկայությամբ բոլոր սովորողները ակտիվորեն փոխգործակցում են:

Այս ուսուցման կազմակերպումը ենթադրում է կենսական իրավիճակների մոդելավորում, դերային խաղերի օգտագործում, հարցերի և խնդիրների ընդհանրացնող հետևություն հանգամանքների և իրավիճակների վերլուծության

[8] М.В. Кларин, Педагогическая технология в учебном процессе, Анализ зарубежного опыта, М.: Народное образование, 1998, էջ՝ 223-224:

հիման վրա, տեղեկատվական հոսքերի ներթափանցում գիտակցության մեջ, որը դրդում է ակտիվ գործունեության:

Այդ իսկ պատճառով դասի կառուցվածքի մեջ ներառվում են ուսուցման համագործակցային մոդելի միայն տարրեր՝ ինտերակտիվ տեխնոլոգիաներ, այսինքն՝ կոնկրետ ձևեր և մեթոդներ, որոնք թույլ են տալիս դարձնել դասն անսովոր և ավելի հագեցած ու հետաքրքիր: Չնայած կարելի է անցկացնել ամբողջապես ինտերակտիվ դասեր:

Համագործակցային են այն տեխնոլոգիաները, որոնց կիրառման ժամանակ սովորողը ուսուցանող համակարգում հանդես է գալիս մշտապես փոփոխվող սուբյեկտիվ-օբյեկտիվ հարաբերություններում, պարբերաբար դառնալով նրա ինքնավար ակտիվ տարրը[9]:

Ուսուցման համագործակցային մեթոդների հիմնական էությունը անհատական մոտեցումն է (միջանձնային համագործակցությունը), անպայմանորեն հաջողության հասնելու պահանջի կարևորությունը՝ որպես երեխաների զարգացման գլխավոր պայման, սխալների կանխարգելումը և ոչ թե աշխատանքը արդեն իսկ կատարած սխալների փորձի հիման վրա, տարբերակվածությունը, այսինքն՝ առաջադրանքների մատչելիությունը յուրաքանչյուրին և այլն:

Ուսուցման համագործակցային մեթոդները առանձնահատուկ տեղ և դեր են հատկացնում մանկավարժի անձին, որը ոչ միայն ակտիվ, այլ նաև գերակա դեր ունի, նա հրամանատար է, դատավոր, ղեկավար, դրա հետ մեկտեղ նաև պատասխանատվություն է կրում այն ամենի համար, ինչ կատարվում է դասարանում:

Համապատասխանաբար աշակերտը խաղում է պասիվ դեր, որը հանգում է դասարանում լռության պահպանմանը և ուսուցչի հանձնարարությունների անառարկելիորեն կատարմանը, ընդ որում, աշակերտը պատասխանատվություն չի կրում ոչնչի համար:

Հարկավոր է նաև ընդգծել մեր ուսուցիչների աներևակայելի ջանքերը, նրանց նախապատրաստվելը յուրաքանչյուր դասին, ինպպես նաև նրանց անկեղծ ցանկությունը՝ օգնել յուրաքանչյուրին, ով չի հասկացել ուսուցանվող նյութը:

Սակայն այս ամենով հանդերձ՝ ուսուցչի ջանքերը չեն կենտրոնանում աշակերտների մտավոր և հոգևոր ակտիվության խթանմանն ու զարգացմանը,

[9] П. Ф. Каптерев, Педагогический процесс, М., 1989, էջ՝ 206-209:

որոնք դասին ոչինչ չեն անում, ինքնուրույն չեն մտածում, այլ պարզապես նստում են, լսում կամ կատարում ուսուցչի հանձնարարած պարզունակ առաջադրանքները:

Իհարկե, նաև հայտնի ճշմարտություն է, որ անհնար է մարդուն մի բան սովորեցնել, եթե նա չի ուզում սովորել, եթե չի տիրապետում գիտելիքներին ինքնուրույնաբար ձեռք բերելու հմտություններին ու կարողություններին, որոնք որոշիչ դեր են կատարում անձի զարգացման ու ձևավորման գործում, քանի որ անձի ձևավորումը տեղի է ունենում ոչ թե միանգամից, այլ ամբողջ կյանքի ընթացքում:

Ուսուցման փոխներգործուն մեթոդների կիրառումը ուսուցչին հատկացնում են կոնկտետ ճշգրտված գործառույթներ, որոնք իրագործվում են խստորեն կանոնակարգված գործընթացում:

Ուսուցիչը դասարան է մտնում պատրաստի գիտելիքներով և փորձում է աշակերտին ներգրավել իր սեփական գործունեության մեջ, ենթարկել իր ռեժիմին: Աշակերտը հարկավոր է ուսուցչին միայն որպես գործունեության օբյեկտ: Ուսուցիչն աշխատում է ակտիվացնել հիշողության և ընկալման մեխանիզմները, խթանում է ճշտապահությունը:

ԳԼՈՒԽ 2.ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

2.1. Համագործակցային ուսուցումը ուսուցիչ և աշակերտ հարաբերություններում

Ուսուցչի անձը ուսուցանման մթնոլորտում առաջնային տեղ է զբաղեցնում, նրա այս կամ այն հատկությունները բարձրացնում կամ իջեցնում են ուսուցանման դաստիարակչական ազդեցությունը։

Ընդհանուր առմամբ, առանձնացվում են «հատուկ ուսուցչական հատկություններ»՝ վերագրելով դրանց «ուսուցչի գիտական նախապատրաստությունը» և «անձնական ուսուցչական տաղանդը»։

Առաջին հատկությունն օբյեկտիվ է և բնութագրում է ուսուցչի կողմից դասավանդվող առարկայի իմացության աստիճանը, գիտական պատրաստվածությունը, կրթվածությունը, այնուհետև առարկայի մեթոդաբանության հետ, ընդհանուր դիդակտիկ սկզբունքների հետ ծանոթությունը, երեխայի բնույթի իմացությունը։

Երկրորդ հատկությունը սուբյեկտիվ է և արտացոլում է դասավանդման արվեստը, անձնական մանկավարժական տաղանդն ու ստեղծագործականությունը։

Այն ներառում է մանկավարժական տակտը, ինքնուրույնությունն ու արվեստը։ Բացի «հատուկ ուսուցչական հատկություններից»՝ անհրաժեշտ է նշել նաև «բարոյական» հատկությունների մասին, որոնց դասվում են անկողմնակալությունը, բարեսրտությունը, ուշադրությունը, արդարությունը, կայունությունը, նրբազգացութունը, իսկական սերը երեխաների հանդեպ։

Մանկավարժի համար շատ կարևոր է ինքնակատարելագործման, ինքնազարգացման ցանկությունը։

Նինա Կուզմինան մանկավարժի սուբյեկտային գործոնների կառուցվածքում ներառում է ուղղվածության տիպը, ընդունակությունների մակարդակը և կոմպետենտությունը, որի մեջ մտնում են հատուկ մանկավարժական, մեթոդական,

հոգեբանական, դիֆֆերենցիալ-հոգեբանական, աուտո-հոգեբանական կոմպետենտությունը։

Ակնհայտ են այդ գործոնային կառուցվածքի երեք հիմնական բաղադրիչները՝ անձնային, անհատական և մասնագիտական-մանկավարժական՝ համապատասխան գիտելիքներով և կարողություններով։

Աուտո-հոգեբանական կոմպետենտությունը հիմնվում է «սոցիալական ինտելեկտ» հասկացության վրա, որը ենթադրում է սոցիալական փորձի կուտակման առանձնահատկություն, ինքդ քեզ և ուրիշներին հասկանալու ընդունակություն, միջանձնային իրադարձությունների կանխատեսում։

Աուտո-հոգեբանական կոմպետենտությունը հարաբերվում է մասնագիտական ինքնաճանաչման, ինքնագիտակցության, ինքնազարգացման հետ։

Ուսուցիչ այս կյանքում բոլորը չէ, որ դառնում եմ, ուստի հանգամանալից խոսել, առավել ևս դատել այդ մասնագիտության նրբությունների մասին, մեղմ ասած տգիտություն կլինի ոլորտից հեռու մարդու համար։ Իսկ ահա աշակերտ, բոլորս էլ եղել ենք (համենայն դեպս բնակչության գոնե 99 տոկոսը)։

Բոլորս էլ բողոքել, ծամածռություններ ու էլ ինչեր ասես, որ չենք արել ուսուցիչների ետևից։ Բայց աշակերտական նմանատիպ չարաճճիություններն այլ հարց են, ինչու չէ նաև ներելի։

Գոյություն ունեն մի շարք կոնֆլիկտային իրավիճակներ, որոնք առաջանում են յուրաքանչյուր աշակերտի և յուրաքանչյուր ուսուցչի հարաբերությունների կառուցման ընթացքում։

Կան ուսուցիչներ, որոնք դժվարանում են աշխատել բարձր դասարանցիների հետ և առաջանում է կոնֆլիկտ, սակայն կան նաև մասնագետներ, որոնք այդպիսի խնդիրներ ունենում են նաև ցածր դասարաններում։

Որոշ աշակերտների մոտ առաջանում են ստատիստիկ հայացքներ, որոնք օգնում են աշակերտին շփում և հարաբերություններ ստեղծել իր իսկ մանկավարժի հետ։ Գոյություն ունեն թեստեր, որոնց միջոցով կարողանում ենք հասկանալ ուսուցչի և աշակերտների հարաբերությունները, նաև հասկանում ենք կա՞ փոխադարձ վստահություն աշակերտի և ուսուցչի միջև,թե ոչ։

2.2. Համագործակցային դասի պլան ըստ հանրակրթական դպրոցի օտար լեզվի պետական չափորոշչի և առարկայական ծրագրի

Համագործակցային տեխնոլոգիաները աչքի են ընկնում ժողովրդավարության, հավասարության սկզբունքներով, ուսուցիչ-աշակերտ փոխհարաբերություններում սուբյեկտ-սուբյեկտ հարաբերությունների գերակշռմամբ: Ուսուցիչն ու աշակերտը գտնվում են համագործակցության մեջ, որը հետապնդում է գործունեության ընդհանուր նպատակներ և բովանդակություն[10]:

Այս տեխնոլոգիան ենթադրում է ուսուցումը կազմակերպել փոքր խմբերով: Ուսուցման հիմնական գաղափարը միասին սովորելն է, ոչ թե պարզապես իրար օգնելը, այլ թե՛ սեփական, թե՛ ընկերների հաջողությունները գիտակցելը: Գոյություն ունի համագործակցությամբ ուսուցման կազմակերպման մի քանի եղանակ:

Ուսուցումը թիմում: Օտար լեզվի դասաժամերի ընթացքում առաջադրվում է խմբային նպատակ: Հաջողության կարելի է հասնել միայն թիմի բոլոր անդամների անընդհատ փոխհարաբերության շնորհիվ, երբ բոլորը աշխատում են թեմայի, հիմնախնդրի կամ հարցի լուծման վրա:

Խնդիրն այն է, որ որ թիմի յուրաքանչյուր անդամ պիտի տիրապետի հարկավոր ու անհրաժեշտ գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների, ընդ որում ամբողջ թիմը տեղյակ է յուրաքանչյուրի ձեռքբերումներին:

Խմբային գործունեության գնահատականը կախված է աշխատանքի ձևերից և դիդակտիկական նպատակներից:

Բոլոր խմբերի՝ առաջադրանքը կատարելուց հետո, ուսուցիչը առաջադրում է ստուգիչ թեսթ՝ նոր նյուրի յուրացման աստիճանը պարզելու համար: Թեսթի պահանջները մասնակիցները կատարում են ինքնուրույն: Երբ խմբերը վերջացնում են աշխատանքը, գնահատվում է յուրաքանչյուրի կատարածը, իսկ ամբողջ խումբը ստանում է մեկ գնահատական: Սա նպատակ ունի խթանելու ընկերոջը օգնելու պատրաստակամությունը:

[10] В. П. Беспалько, Педагогика и прогрессивные технологии обучения, М., 1995, էջ՝ 47-49:

«Սղոց»: Մասնակիցները բաժանվում են 4-6 հոգուց կազմված խմբերի: Ուսումնական նյութը բաժանվում է մասերի: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ կատարում է աշխատանքի իր բաժինը:

Այնուհետև մասնակիցները, որոնք ուսումնասիրում են միևնույն նյութը և գտնվում են տարբեր խմբերում, հանդիպում են և քննարկում իրենց յուրացրած ինֆորմացիան որպես փորձագետներ: Տեղի է ունենում, այսպես կոչված, փորձագետների հանդիպում: Այնուհետև նրանք վերադառնում են իրենց խմբերը և սավորեցնում խմբի մյուս անդամներին այն նորը, որի մասին տեղեկացել են իրենք: Խմբի բոլոր անդամները իրենց հերթին տեղեկություններ են հաղորդում առաջադրանքի իրենց բաժնի վերաբերյալ (ինչպես սղոցի ատամները)[11]:

Քանի որ ուսումնական նյութը յուրացնելու միակ ճանապարհը իր խմբի անդամներին ուշադիր լսելն ու տետրում գրառումներ կատարելն է, ուսուցիչի կողմից այլևս կողմնակի ոչ մի ներգործության կարիք չկա:

Մասնակիցները շահագրգռված են, որ իրենց ընկերները բարեխղճորեն կատարեն առաջադրանքները, որովհետև յուրաքանչյուրի պատրաստվածությունը ազդում է խմբի ընդհանուր գնահատականի վրա:

Վերջնական փուլում ուսուցիչը կարող է խնդրել խմբի ցանկացած անդամի՝ պատասխանելու ցանկացած հարցի, որ վերաբերում է ուսումնասիրված, յուրացված նյութին:

Սովորում ենք միասին: Դասարանը բաժանվում է հավասար մակարդակների խմբերի՝ բաղկացած 3-5 մասնակիցներից: Յուրաքանչյուր խումբը ստանում է մեկական առաջադրանք, որը կազմում է մի մեծ թեմայի կամ նյութի բաղկացուցիչ մասը[12]:

Առանձին խմբերի և ամբողջ դասարանի ընդհանուր աշխատանքի արդյունքում յուրացվում է ամբողջական նյութը: Խմբի ներսում մասնակիցներն իրենք են որոշում յուրաքանչյուրի դերը ընդհանուր առաջադրանքը կատարելու համար: Խումբը լուծելու է երկու խնդիրներ՝ ստեղծագործական-իմացական նպատակի հասնելու ձգտում և համատեղ գործունեության կազմակերպում ու հաղորդակցման որոշակի մշակույթի ձևավորում:

---

[11] М.В. Кларин, Педагогическая технология в учебном процессе, Анализ зарубежного опыта, М.: Народное образование, 1998, էջ՝ 146:

[12] П. Ф. Каптерев, Педагогический процесс, М., 1989, էջ՝ 175:

Խումբը մրցանակներ է ստանում՝ կախված յուրաքանչյուր աշակերտի հաջողության աստիճանից: Փոքր խմբերով աշխատանքի կազմակերպման հիմնական գաղափարը, որը բնորոշ է վերը նշված բոլոր տեխնոլոգիաներին, նպատակների և խնդիրների ընդհանրությունն է, անհատական պատասխանատվության առկայությունը և հավասար հնարավորությունների ստեղծումը՝ հաջողության հասնելու համար:

Օտար լեզու դասավանդող ուսուցչին, որը փորձում է իրագործել համագործակցության տեխնոլոգիաները, հարկավոր է[13].

1) ճիշտ տեղաբաշխել դասարանում երեխաների տեղերը, այնպես, որ նպաստավոր և հարմար պայմաններ ստեղծվեն զույգերով կամ փոքր խմբերով աշխատելու համար,
2) կարողանալ դասարանը բաժանել խմբերի՝ հնարավորություններ ընձեռելով յուրաքանչյուրին՝ ինքնուրույնաբար որոշելու իր կատարելիք դերն ու աշխատանքը,
3) աշակերտին ընկերոջ հետ քննարկման և աշխատանքները փոխադարձաբար ստուգելու հնարավորություն տալ նախքան ստուգողական առաջադրանքի կամ թեստի վերջնական ամփոփումը,
4) հենց դասի սկզբից և խմբային աշխատանքից առաջ հստակորեն ձևակերպել առաջադրանքի նպատակը,
5) աշխատանքի ամբողջ ընթացքում հետևել բոլոր մասնակիցների ակտիվությանը և օգնություն ցուցաբերել այն խմբին, որը զգում է դրա կարիքը:

Դպրոցի արդյունավետությանը նպաստող գործոններից մասնագիտական գրականության մեջ ամենից հաճախ նշվում են հետևյալները, դպրոցի միասնական հայեցակարգը, մասնակցություն դպրոցում որոշումների կայացմանը, դպրոցում ստեղծված գրական միջավայրը, դպրոցի անօրենի՝ որպես աջակցի դերը, ուսուցչի՝ որպես ներգրողի դերը, աշակերտի՝ որպես մասնակցի դերը, փոխգործուն փոխհարաբերություններ:

Փորձը ցույց է տալիս, որ ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաներն «աշխատում են» միայն ճիշտ մտածված ու կազմակերպված համագործակցության դեպքում: Մասնագիտական մանկավարժական հաղորդակցումը ուսուցչի և

[13] Б. Т. Лихачев, Педагогика, М., 1996, էջ՝ 298-299:

աշակերտի մի փոխներգործոն համակարգ է, որի նպատակն է տեղեկատվության փոխանակումը, անհատի ճանաչումը և դաստիարակչական ազդեցության կազմակերպումը: Ըստ այդմ էլ տարբերակում են հաղորդակցման երեք հիմնական գործառույթներ.

1) հաղորդակցական, որը ենթադրում է տեղեկությունների փոխանակում,
2) ընկալման, որը ենթադրում է փոխադարձ ճանաչում,
3) փոխգործուն, որը ենթադրում է համատեղ գործունեության կազմակերպում և իրականացում:

Օտար լեզվի ուսուցման ընթացքում համագործակցային տեխնոլոգիաների կիրառումն ուսուցիչներին հնարավորություն է տալիս, ակտիվացնել աշակերտների մտածողությունը, հետաքրքիր քննարկումներ ծավսղել, աշակերտներին ակտիվորեն ներգրավել ուսման գործընթացի մեջ, նպաստել դրական փոփոխությունների ձևավորմանը, աշակերտներին հնարավորություն տայ ծանոթանալու տարբեր կարծիքների հետ, խրախուսել աշակերտների ինքնաարտահայտումը, ապահովել տեղեկատվության մշակումը:

Օտար լեզվի ուսուցման ընթացքում համագործակցային տեխնոլոգիաները ուսուցման այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Ուսուցման փոխներգործուն մեթոդների կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական աջակցող փոխկախվածության ապահովումը:

Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիան իր առջև նպատակ է դնում կազմակերպել ուսուցման այնպիսի պայմաններ, որոնց առկայությամբ բոլոր սովորողները ակտիվորեն փոխգործակցում են:

Համագործակցային տեխնոլոգիաներով ուսուցման կազմակերպումը ենթադրում է կենսական իրավիճակների մոդելավորում, դերային խաղերի օգտագործում, հարցերի և խնդիրների ընդհանրացնող հետևություն հանգամանքների և իրավիճակների վերլուծության հիման վրա, տեղեկատվական հոսքերի ներթափանցում գիտակցության մեջ, որը դրդում է ակտիվ գործունեության: Այդ իսկ պատճառով դասի կառուցվածքի մեջ ներառվում են ուսուցման փոխներգործուն մոդելի միայն տարրեր՝ ինտերակտիվ տեխնոլոգիաներ, այսինքն՝ կոնկրետ ձևեր և մեթոդներ, որոնք թույլ են տալիս դարձնել դասն անսովոր և ավելի հագեցած ու հետաքրքիր: Չնայած կարելի է անցկացնել ամբողջապես ինտերակտիվ դասեր:

Համագործակցային են այն տեխնոլոգիաները, որոնց կիրառման ժամանակ սովորողը ուսուցանող համակարգում հանդես է գալիս մշտապես փոփոխվող սուբյեկտիվ-օբյեկտիվ հարաբերություններում, պարբերաբար դառնալով նրա ինքնավար ակտիվ տարրը:

Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիաների հիմնական էությունը անհատական մոտեցումն է (միջանձնային համագործակցությունը), անպայմանորեն հաջողության հասնելու պահանջի կարևորությունը՝ որպես երեխաների զարգացման գլխավոր պայման, սխալների կանխարգելումը և ոչ թե աշխատանքը արդեն իսկ կատարած սխալների փորձի հիման վրա, տարբերակվածությունը, այսինքն՝ առաջադրանքների մատչելիությունը յուրաքանչյուրին և այլն:

Օտար լեզվի դասապրոցեսի ընթացքում դասի պլանավորումը մեծ դերակատարում ունի, որը հստակ սահմանում է թե տվյալ օրը և տվյալ դասի ընթացքում ուսուցիչը ինչ միջոցառումներ պետք է ձեռնարկի, որպեսզի դասը արդյունավետ անցնի:

Դասի պլանի կազմումը կարևոր հանգամանք է հանդիսանում օտար լեզվի /տվյալ պարագայում անգլերենի/ դասի արդյունավետ վարման և պլանավորման համար: Դասի պլանը կազմվում է մի քանի փուլերով: Նախ և առաջ ուսուցիչը պետք է ծանոթանա և մշակի այն թեման, որը այդ օրը ներկայացնելու է աշակերտներին: Քանի որ դասարանի աշակերտներից ոչ բոլորն են օժտված ուսուցչի մատուցած ինֆորմացիան դյուրին և հեշտ ընկալելու, ապա ուսուցիչները պետք է համապատասխան առաջադրանքներ պատրաստեն՝ ըստ աշակերտների կարողությունների: Այնուհետև խաղերի, հետաքրիր վարժությունների միջոցով ուսուցչի հետ միասին աշակերտները ամփոփում են օրվա դասը: Դասի պլանի մեջ ներառված են նաև այն տնային հանձնարարությունները, որոնք դասի վերջում պետք է հանձնարարվեն աշակերտներին:

Դասի պլան անգլերենից

Ամսաթիվ՝06.12.2017

Դասարան՝ 8-րդ

Թեմա՝ **«Be Nature-wise»**

Դասի տևողությունը՝45 րոպե

Դասի նպատակները.

- սովորել արտահայտել մտքերը թեմայի շուրջ,
- օգտագործել թեմայի բառապաշարը քննարկման մեջ,
- ստանալ նոր տեղեկություններ թեմայի շուրջ,
- ամփոփել ստացած գիտելիքները:

Դասի վերջում աշակերտները պետք է կարողանան.

- օգտագործել թեմային վերաբերվող բառերն ու արտահայտությունները քննարկման մեջ,
- արտահայտել մտքերը թեմայի շուրջ,
- կիսել թեմայի շուրջ ձեռք բերած փորձն ու գիտելիքները համադասարանցիների հետ:

Բառապաշար՝ «Be Nature-wise» թեմային վերաբերող բառեր:

Դասի կահավորումը և անհրաժեշտ պարագաներ.

- պրոյեկտոր,
- համակարգիչ,
- պաստառներ,
- քարտեր,
- մարկերներ:

Դասի ընթացքը

- Կազմակերպչական պահ:
- Մտագրոհ(Brainstorming)

Let us see what you know about Nature?

Այս մեթոդը օգնում է ուսուցչին ակտիվացնել աշակերտներին, պարզել, թե ինչ գիտեն աշակերտները նյութի մասին: Աշակերտները հաղորդում են ընդհանուր տվյալներ բնության մասին:

- Տեսահոլովակի դիտում և քննակում: (Watching and discussing):

Աշակերտները դիտում են տեսահոլովակ բնության,տեսարժան վայրերի մասին, այնուհետև քննարկում տեսածը:

- Սլայդերիդիտում: Աշակերտները դիտում են սլայդներ բնության, տեսարժան վայրերի, բնապահպանության և բնական ացետների վերաբերյալ:

- Խմբային աշխատանք պաստառներով (Group work): Ուսուցիչը բաժանում է դասարանը երկու խմբերի: Խմբերից մեկին հանձնարարվում է ներկայացնել.

«Nature» մյուսին՝ «Air pollution» թեմաները: Խմբերից յուրաքանչյուրը ներկայանում է՝ ցուցադրելով սլայդեր, անգլերեն և հայերեն լեզուներով խոսելով բնության և բնական աղետների, օդի աղտոտվածության և կլիմայի փոփոխության, գլոբալ տաքացման մասին:

Դասարանում գնահատումը ենթադրում է սովորողների կողմից առաջադրանքների կատարումը զանազան միջավայրերում և համատեքստերում: Գնահատումը կարող է լինել կամ չլինել միջամտողական, այլ կերպ՝ սովորողները կարող են իմանալ, թե իրենց ինչի համար են գնահատում, կամ գնահատումը կարող է կատարվել դասավանդման հետ միաձույլ՝ աշակերտների կողմից ընկալվելով ընդամենը որպես իրենց սովորածի մեջ գործնականում վարժվելու հնարավորություն:

Ուսուցողական գնահատման միջոցով ձևավորվում են «սովորել սովորելու» հմտությունները՝ շեշտադրելով ուսուցման և ուսումնառության գործընթացը և այս գործընթացում աշակերտներին ներգրավելով որպես գործընկերներ: Այն նաև զարգացնում է աշակերտի՝ համադասարանցիներին և ինքն իրեն գնահատելու հմտությունները, և օգնում է նրանց զարգացնել ուսումնառության մի շարք արդյունավետ ռազմավարություններ:

Այն աշակերտները, որոնք ակտիվորեն զարգացնում են նոր հասկացությունների իրենց ըմբռնողությունը (պարզապես ինֆորմացիան յուրացնելու փոխարեն) և սովորում են դատել իրենց և իրենց համադասարանցիների աշխատանքի որակի մասին ճիշտ սահմանված չափանիշների համեմատ, ձևավորում են ցկյանս ուսումնառության անգնահատելի հմտություններ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրությունների հիմնական եզրահանգումներն են.

- Պետք է նշել, որ օտար լեզվի ուսուցման ընթացքում համագործակցային տեխնոլոգիաների կիրառումն ուսուցիչներին հնարավորություն է տալիս, ակտիվացնել աշակերտների մտածողությունը, հետաքրքիր քննարկումներ ծավսղել, աշակերտներին ակտիվորեն ներգրավել ուսման գործընթացի մեջ, նպաստել դրական փոփոխությունների ձևավորմանը, աշակերտներին հնարավորություն տայ ծանոթանալու տարբեր կարծիքների հետ, խրախուսել աշակերտների ինքնաարտահայտումը, ապահովել տեղեկատվության մշակումը:
- Օտար լեզվի ուսուցման ընթացքում համագործակցային տեխնոլոգիաները ուսուցման այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Ուսուցման փոխներգործուն մեթոդների կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական աջակցող փոխկախվածության ապահովումը:
- Ուսուցման համագործակցային տեխնոլոգիան իր առջև նպատակ է դնում կազմակերպել ուսուցման այնպիսի պայմաններ, որոնց առկայությամբ բոլոր սովորողները ակտիվորեն փոխգործակցում են:
- Համագործակցային տեխնոլոգիաներով ուսուցման կազմակերպումը ենթադրում է կենսական իրավիճակների մոդելավորում, դերային խաղերի օգտագործում, հարցերի և խնդիրների ընդհանրացնող հետևություն հանգամանքների և իրավիճակների վերլուծության հիման վրա, տեղեկատվական հոսքերի ներթափանցում գիտակցության մեջ, որը դրդում է ակտիվ գործունեության: Այդ իսկ պատճառով դասի կառուցվածքի մեջ ներառվում են ուսուցման փոխներգործուն մոդելի միայն տարրեր՝ ինտերակտիվ տեխնոլոգիաներ, այսինքն՝ կոնկրետ ձևեր և մեթոդներ, որոնք

թույլ են տալիս դարձնել դասն անսովոր և ավելի հագեցած ու հետաքրքիր: Չնայած կարելի է անցկացնել ամբողջապես ինտերակտիվ դասեր:

- Նշեմ, որ օտար լեզվի դասապրոցեսի ընթացքում դասի պլանավորումը մեծ դերակատարում ունի, որը հստակ սահմանում է թե տվյալ օրը և տվյալ դասի ընթացքում ուսուցիչը ինչ միջոցառումներ պետք է ձեռնարկի, որպեսզի դասը արդյունավետ անցնի:
- դասարանում գնահատումը ենթադրում է սովորողների կողմից առաջադրանքների կատարումը զանազան միջավայրերում և համատեքստերում: Գնահատումը կարող է լինել կամ չլինել միջամտողական, այլ կերպ՝ սովորողները կարող են իմանալ, թե իրենց ինչի համար են գնահատում, կամ գնահատումը կարող է կատարվել դասավանդման հետ միաձույլ՝ աշակերտների կողմից ընկալվելով ընդամենը որպես իրենց սովորածի մեջ գործնականում վարժվելու հնարավորություն:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

Դասագրքեր, մենագրություններ

1. Յու. Ամիրջանյան, Ա. Սահակյան, Մանկավարժություն, Երևան, 2005, 454 էջ,
2. Լ. Վ. Մանկավարժության ընդհանուր հիմունքներ, Երևան, 2005, 135 էջ,
3. Գ. Հակոբյան, Ժամանակակից դասի արդյունավետությունը ներկայացվող մանկավարժահոգեբանական և դիդակտիկական պահանջները, Երևան, ամսագիր, ԿԱԻ, 2013, 52 էջ:
4. В. П. Беспалько, Педагогика и прогрессивные технологии обучения, М., 1995, 203 էջ,
5. М.В. Кларин, Педагогическая технология в учебном процессе, Анализ зарубежного опыта, М.: Народное образование, 1998, 456 էջ,
6. П. Ф. Каптерев, Педагогический процесс, М., 1989, 529 էջ,
7. Б. Т. Лихачев, Педагогика, М., 1996, 608 էջ: